Skatteomläggningen för år 1979

av assessorn Per Anclow

Inledning

Den skatteomläggning som nu genomförts för år 1979 har i huvudsak följande komponenter. Den statliga inkomstskatteskalan har justerats för att ge vissa marginalskattelättnader. Vidare har den särskilda skattereduktionen inflationsskyddats. Avdraget för underhållsbidrag för icke hemmavarande barn har höjts, liksom det extra avdraget för folkpensionärer. Även sjömansbeskattningen har ändrats. Bl a har ett inflationsskydd införts även för sjömansskatten. Till grund för de nya inkomstskattereglerna ligger prop 1978/79:50 bilaga 2, SkU 1978/79:19, rskr 1978/79:107, SFS 1978: 912—915. Sjömansskatten har behandlats i prop 1978/79:56, SkU 1978/79:20 (med undantag för en del som upptagits i det först nämnda utskottsbetänkandet), rskr 1978/79:103, SFS 1978:916—918.

De förslag i prop 1978/79:50, bilaga 2, som rör företagsbeskattningen anmäls i föregående artikel av Anders Swartling.

Ändrad inkomstbeskattning

Skatteskalan, m m

Under hösten 1977 slutförde de tre stora skatteutredningarna sitt arbete.[1] Meningen är att dessa utredningars förslag, tillsammans med de synpunkter som framkommit under remissbehandlingen, skall ge underlag för regeringens överväganden om mer varaktiga reformer inom skattesystemet och den kommunala ekonomin. De förslag som regeringen lagt fram hösten 1978 rör några utredningsförslag som ansetts böra tas upp med förtur. Det är fråga om ändringar med begränsad räckvidd och där ett genomförande inte föregriper kommande reformarbete.

I samband med skatteskalan och den särskilda skattereduktionen framhöll föredragande statsråd att han ansåg det synnerligen angeläget att åtgärder vidtas som dämpar marginalskatteeffekterna. Under hänvisning till det begränsade samhällsekonomiska utrymmet föreslogs bara måttliga insat-

[1] 1972 års skatteutredning (SOU 1977:91, Översyn av skattesystemet)
Företagsskatteberedningen (SOU 1977:86—87, Beskattning av företag)
1976 års kommunalekonomiska utredning (SOU 1977:78—79, Kommunerna; Utbyggnad—Utjämning—Finansiering).

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-22 14:20:44

ser. Föredraganden framhöll dock att han avsåg att återkomma i denna fråga och då även behandla tanken på en marginalskattespärr.

Regeringsförslaget tog sikte på marginalskattelättnader i de inkomstskikt där de största grupperna av de heltidsarbetande finns. Förslaget innebar skattesänkning med 2 à 3 procentenheter i fråga om taxerade inkomster mellan ca 50 000 kr och 75 000 kr. Under riksdagsbehandlingen blev den föreslagna sänkningen i stort sett halverad.

Den särskilda skattereduktion på 400 kr som enligt 2 § 5 mom uppbördslagen (UL) medges fysisk person som varit bosatt i Sverige är fr o m inkomståret 1979 inflationsskyddad. Avdraget skall nämligen årligen räknas upp med 20 kr för varje procents prisstegring räknat från augusti 1977 enligt reglerna för basenhet. För år 1979 blir avdraget 560 kr.

De sammanlagda effekterna av de nya reglerna för vissa inkomstskikt kan belysas med följande uppställning. Där anges också effekten av det inflationsskydd för skatteskalan som infördes genom 1978 års skatteomläggning. Siffrorna avser skattskyldig utan skattereduktion med 1 800 kr. Den kommunala utdebiteringen antas vara 29 kr.

Taxerad inkomst 1978 och 1979	Minskad skatt 1979	
	Totalt	P g a inflationsskyddet för skatteskalan
40 000	399	239
50 000	681	498
60 000	1 211	859
70 000	1 533	1 049
80 000	2 043	1 559
100 000	2 304	1 820
150 000	2 624	2 140

Folkpensionärerna

För denna grupp har två ändringar gjorts. Det extra avdraget har höjts för inkomståret 1979 och vidare har deklarationspliktsgränserna fastställts för 1979 års taxering.

Höjningen av det extra avdraget har gjorts så att en folkpensionär med enbart ålderspension och pensionstillskott inte skall påföras skatt. Med hänsyn till att även folkpensionärer har rätt till den inflationsskyddade skattereduktionen (560 kr för år 1979) har beloppsgränsen för sidoinkomst i punkt 2 av anvisningarna till 50 § kommunalskattelagen (KL) fått höjas från 3 300 kr till 3 600 kr för att det angivna målet skall nås. Den inkomstnivå som blir helt skattefri för en folkpensionär under år 1979 kommer att mot-

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-22 14:20:44

svara en sidoinkomst utöver ålderspension på drygt 4 900 kr. Detta gäller under förutsättning att det inte finns någon förmögenhet som reducerar det extra avdraget (mer än 75 000 kr).

Deklarationsgränserna vid 1979 års taxering har satts vid 16 000 kr för ogift och 13 800 kr för gift pensionär vars make uppbär pension (22 § 3 mom taxeringslagen). Gränsen är bestämd med utgångspunkt i den högsta utdebiteringen för år 1978 eller 32:75. En del pensionärer i kommuner med lägre utdebitering får då visserligen avge deklaration utan att för den skull skatt kommer att påföras. Detta är emellertid en oundviklig följd av att även folkpensionär medges särskild skattereduktion.

Avdrag för underhåll av icke hemmavarande barn

Enligt 46 § 2 mom 4) KL medges avdrag för underhåll av icke hemmavarande barn med högst 2 500 kr. Detta avdrag är höjt till 3 000 kr och det nya beloppet skall tillämpas redan vid 1979 års taxering. I övrigt har bestämmelsen ändrats med hänsyn till de nya regler om underhållsskyldighet som antagits av höstriksdagen (prop 1978/79:12, LU 1978/79:9, rskr 1978/79:99, SFS 1978:853). Dessa ändringar skall slå igenom först vid 1980 års taxering.

En nyhet i fråga om underhållsskyldigheten är att underhållsskyldig som har haft barnet hos sig under en sammanhängande tid av minst fem hela dygn får tillgodoräkna sig ett belopp motsvarande 1/40 av månadsunderhållet för varje dygn. Ett belopp som har tillgodoräknats den underhållsskyldige på detta sätt skall vid beskattningen räknas lika som utgivet understöd. Belopp kan tillgodoräknas antingen genom att särskilda avdrag görs vid varje aktuell vistelse hos den underhållsskyldige eller genom att underhållsbidraget redan från början bestäms med hänsyn till den underhållsskyldiges egna kostnader för barnet. I sistnämnda fall kan naturligtvis avdrag bara medges om den underhållsskyldige verkligen tagit del i kostnaderna. Det gällande kravet på bevisning för att avdrag vid taxeringen skall medges gäller även vid tillgodoräknande.

Vid s k gemensam vårdnad kan situationen vara den att den ene föräldern utger ett underhållsbidrag men det kan också tänkas att så inte sker utan föräldrarna har hand om barnet ungefär halva året var. Även i dessa fall måste det fastställas var barnet är hemmavarande och detta skall ske med utgångspunkt i de faktiska förhållandena. I regel torde det vara möjligt att konstatera att barnet har en något större faktisk anknytning till ett av hemmen. Här får hänsyn tas till exempelvis var och hur resp hem är inrättade, hur den dagliga tillsynen är ordnad, i vad mån underhållsbidrag erläggs osv.

I många fall torde det emellertid inte finnas anledning att göra ingående undersökningar. Framför allt bör föräldrarnas egen uppfattning godtas om man inte på grund av exempelvis deras mycket olika inkomstförhållanden

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-22 14:20:44

kan misstänka att de sökt skaffa sig obehöriga skatteförmåner. Möjligheterna härtill ökar med antalet barn. Den förälder där barnet är hemmavarande har rätt till förvärvsavdrag och skattereduktion och den andre till 3 000-kronorsavdraget. Det sistnämnda under förutsättning att underhåll betalats eller tillgodoräknande skett.

Avdragsrätt för arbetskläder

Genom lagstiftning år 1975 infördes en viss avdragsrätt för arbetskläder (SFS 1975:332). Reglerna gjordes tidsbegränsade och tillämpades vid 1976—1978 års taxeringar. Anledningen till tidsbegränsningen var att man ansåg att frågan borde kunna lösas genom överenskommelser mellan parterna på arbetsmarknaden. En tid av tre år ansågs i propositionen vara tillräcklig för att sådana avtal skulle kunna hinna träffas. LO har i skrivelse till budgetdepartementet framhållit att frågan emellertid ännu inte fått någon mer allmän lösning avtalsvägen. Mot denna bakgrund har tiden för avdragsrätten utsträckts till att gälla även vid 1979—1981 års taxeringar.

Sjömansbeskattningen

I fråga om sjömansbeskattningen har tre slag av ändringar skett nämligen

— inflationsskydd för sjömansskatten
— anpassning av sjömansskatten till ändringarna av den statliga inkomstskatten för år 1979
— vissa tekniskt betonade ingrepp

Inflationsskyddet

Inflationsskyddet för den statliga inkomstskatteskalan är så utformat att den beskattningsbara inkomsten i skalans olika inkomstskikt uttrycks inte i krontal utan i basenheter. Dessa utgör ett belopp av 5 000 kr multiplicerat med ett jämförelsetal. Det talet anger förhållandet mellan det allmänna prisläget i augusti andra året före taxeringsåret och augusti 1977. Sedan statistiska centralbyrån angett jämförelsetalets storlek fastställer regeringen före septembers utgång hur stor basenheten skall vara. Basenheten har nu stigit till 5 400 kr för 1979 års inkomster. Som framgått av den tidigare redogörelsen är fr o m inkomståret 1979 även den särskilda skattereduktionen inflationsskyddad. I den mån andra ändringar skall göras i fråga om den statliga inkomstskatten krävs liksom tidigare riksdagens medverkan.

Sjömansskatten har en annan utformning än den vanliga inkomstskatten. Den är en definitiv källskatt och uppbyggd på i korthet följande sätt. Sjömansskatten är bestämd med anknytning till den statliga inkomstskatten. När den statliga inkomstskatten ändras brukar också sjömansskatten an-

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-22 14:20:44

passas härtill. Sjömansskatten bestäms också med hänsyn till kommunernas utdebitering. Hänsyn tas även till värdet av fri kost och dessutom medges ett schablonmässigt beräknat omkostnadsavdrag. De speciella kostnaderna och förhållandena i övrigt vid ombordanställning beaktas genom ett särskilt avdrag på skatten.

Som sjömansskatten nu är konstruerad slår inte inflationsskyddet för den statliga inkomstskatten igenom. Den nuvarande anknytningen till den statliga inkomstskatten innebär nämligen inget annat än att när sjömansskatten fastställs så sker detta med utgångspunkt i den statliga inkomstskattens avvägning vid det tillfället.

Inflationsskyddet för sjömansskatten har nu fått följande form. Liksom tidigare skall riksdagen bestämma skattens storlek vid en viss tidpunkt, alltså detsamma som gäller i fråga om den statliga inkomstskatten. Såvitt gäller den statliga inkomstskatt som ingår i sjömansskatten införs emellertid automatiskt verkande inflationsskydd. För framtiden skall nämligen ändringar av basenheten inverka och sjömansskattetabellerna ändras med hänsyn härtill. Motsvarande skall gälla i fråga om den inflationsskyddade skattereduktionen. Under riksdagsbehandlingen skedde en utvidgning genom att även andra ändringar i fråga om uttaget av statlig inkomstskatt skall få inarbetas i tabellerna utan riksdagens medverkan. Nya tabeller kommer för framtiden bara att utfärdas i samband med att sjömansskattens storlek ändras. I övrigt skall riksskatteverket ensamt fastställa de sjömansskattetabeller som avses i 9 a § lagen om sjömansskatt (SjL) (13 a § sjömansskattekungörelsen).

Sjömansskattens storlek

De ändringar av den statliga inkomstskatten som genomförts för år 1979 har slagit igenom vid sjömansbeskattningen. Vidare har det s k *omkostnadsavdraget* höjts från 3 000 kr till 4 000 kr i fjärrfart och från 1 500 kr till 2 000 kr i närfart. Värdet av *fri kost* har höjts från 400 kr till 535 kr per månad. Det *särskilda avdraget från skatt* har höjts från 300 kr till 400 kr i fjärrfart och från 125 kr till 175 kr i närfart. Fr o m år 1979 skall slutligen sjömansskatten beräknas på grundval av en *kommunal utdebitering* på 28 kr.

I övrigt har en del tekniska ändringar gjorts i fråga om sjömansskatten. Möjligheterna till s k *korttidsjämkningar* har utökats och en jämkningsmöjlighet har införts för personal med koncentrerad deltidstjänstgöring. Bestämmelserna härom har tagits in i 12 § 3 och 5 mom SjL. I 10 § 1 mom tredje stycket SjL har en ändring skett för att öka *rättelsemöjligheterna* vid skatteavdrag. Även *naturaförmåner* i land som tillkommer en ombordanställd skall för framtiden kunna beskattas enligt SjL. En regel om detta har tagits in i 2§ SjL.Vidare har enklare regler införts för *krav och återkrav av sjömansskatt*. Krav skall numera i vissa fall kunna riktas mot sjöman utan rättelse-

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-22 14:20:44

beslut från sjömansskattenämnden. Så skall kunna ske om uteblivet eller för högt skatteavdrag beror på omständighet som redaren inte kan lastas för (17 § 3 mom andra stycket SjL). I 36 § 1 mom SjL har intagits en ny bestämmelse om att *återbetalning* i anledning av jämkningsbeslut enligt 12 § 1 mom SjL (ex vis rätt till avdrag för underskott i förvärvskälla) inte får ske med högre belopp än vad som motsvarar jämkningsbeloppet. I övrigt har bl a vissa smärre justeringar gjorts i fråga om reducering av *grundavdrag* enligt 48 § 3 mom KL och av *skattereduktionen enligt 2 § 5 mom UL*.

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-22 14:20:44